

www.juanjuliobonet.com | info@juanjuliobonet.com

Quan entreu al web www.juanjuliobonet.com que presentem avui i que us invito a consultar en profunditat, hi trobareu, entre d'altres materials que comentaré més endavant, dues sentides cartes d'en Víctor i de l'Òscar Bonet, els fills d'en Joan Juli. Us recomano que les llegiu. Jo ho he fet aquest matí i m'han inspirat un munt de coses que us volia comunicar avui per a acompanyar la presentació del projecte d'aquest memorial.

Voldria començar per la carta d'en Víctor. Entre moltes d'altres coses, ens explica com el 1916 a Zuric (sempre a Zuric) un grup de joves alemanys pròfugs de la I^a Guerra Mundial a la Suïssa neutral, van fundar el moviment Dadà, que havia de posar més endavant les bases de bona part de l'art modern del segle XX.

La història ens ensenya que mentre aquell grup de joves feia les seves bogeries artístiques a la ciutat, altres grups de joves es formaven en la ciència de la química orgànica al famós Institut Politècnic Federal, l'ETH, una escola de referència internacional, que, com segurament el professor Elguero ens explicarà més endavant, havia de marcar la cultura de la química orgànica al llarg de tot el segle XX.

Uns i altres, els artistes i els científics, experimentaven amb els límits del coneixement, el talent, i la creativitat humanes; discutien, discrepaven, però compartien un projecte, una determinada mirada a la natura i també a la seva pròpia societat.

Si tornéssim avui a Zuric, hi trobaríem altres grups de joves amb somnis i reptes, en part nous, en part antics, en part canviants, en part immutables, com si l'inexorable

cicle de la vida no s'aturés mai, malgrat la desaparició inevitable dels protagonistes de cada època. Com bé diu en Víctor, el jove Joan Juli Bonet arribà a Zuric 45 anys més tard, el 1961, i s'integrà a l'ETH en un altre grup de joves també disposats a menjar-se el món a la seva manera, com tots hem provat de fer en algun moment d'una o altra manera. "El 1961 el Laboratori de Química Orgànica de l'ETH era una màquina de fer química de qualitat. Disposava d'unes instal·lacions magnífiques, un instrumental modern, al que hi tenien accés els doctorands i una perfecte organització per obtenir ràpidament tots els reactius necessaris i qualsevol aparell que fes falta. Si no era accessible comercialment, el taller de precisió del laboratori els fabricava a mida en un temps raonable. També hi havia diners per investigar, diners del govern federal i, sobre tot, de la indústria. Amb tot, això no era el més important. El més important, el que marcava el prestigi internacional de la institució, el que determinava a l'hora de desitjar ser admès a treballar entre aquelles reputades parets, eren els caps pensants que hi havia en front dels diferents equips d'investigació. (J-J Bonet Sugrañes, *Viaje al Reino de Saturno*. 2004, p. 20).

Amb el pas del temps, de tornada a la grisa Barcelona del 1965, i gràcies al seu lideratge i talent (ara ja convertit en un químic professional amb prestigi internacional) un altre grup de joves, el de la Secció d'Esteroides del Departament de Química orgànica de l'Institut Químic de Sarrià havia de néixer i créixer amb força. Era una altra apassionant aventura col·lectiva en la que el mestre hi jugava un paper fonamental, però necessitava també de la intel·ligència, l'habilitat experimental i la passió d'uns joves químics que descobrien per primera vegada aquell esquelet tetracíclic disposat a deixar-se tocar i retocar tantes vegades com fos necessari, patir agressius tractaments fotoquímics, o fins i tot suportar altíssimes concentracions àcides.

Aquells joves químics i químiques es feren grans, formaren els seus grups i desenvoluparen els seus propis projectes. En una paraula, van volar sols perquè tenien l'equipament adequat per a la travessa; unes eines que els hi havia donat el mestre en els anys de formació, aquella etapa crucial per a la consolidació posterior del científic professional. En Joan Juli, a més, encara havia de desenvolupar una tasca molt valuosa durant 18 anys com a director de transferència de tecnologia de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries. Un altre grup nombrós de persones s'enriquiren amb la seva presència continuada i compromesa al Centre de Cabrils.

Com en el Zuric dels feliços anys vint, o en la grisa Barcelona del anys 60, com en tants altres indrets, res és ja com era, tot ha canviat, però, amb altres noms i amb altres somnis, els grups de joves i els seus mestres continuen immutables al pas del temps. Recullen el testimoni de la generació anterior i mirant endavant sense perdre la memòria, com ho feren ara fa ja molt de temps, els antics alquimistes, Rouelle, Lavoisier, Berthollet, Gay-Lussac, Liebig, Hofmann, Tiemann, Vorländer, Staudinger, i Jeger, els noms que aquest darrer, el director de tesi d'en Joan Juli, tenia apuntats en una llibre – que trobareu reproduïda en l'apartat del web dedicat al *Viaje al Reino de Saturno*-, el llibre què magistralment ens retorna el sentit dels orígens i de la memòria històrica de la professió de químic.

El què us proposem avui aquí és que la sòlida i difosa estela dels deixebles, amics, col·legues i familiars d'en Joan Juli Bonet, constitueixin un altre grup de joves i no tan joves, una espècie de col·legi invisible, com deien els filòsofs naturals britànics al segle XVII, un club de saturnians, és a dir de seguidors fidels als valors, las idees, els somnis, i la profunditat científica i humanística del *Viaje al Reino de Saturno*, i òbviament del seu autor. Parlo aquí tan sols com a representant d'un primer nucli de saturnians, que es va proposar ara ja fa més d'un any combatre el dolor de l'absència

reforçant vincles i valors compartits. Parlo de la Carme Brossa, la Gemma Arsequell, en Gregori València, en Joan Sanfeliu, i en Pere Arús, que formaren aquest primer nucli, engegaren aquest projecte fins arribar a aquest 24 d'octubre. En ajudaren en Josep M. Reyné i la Montserrat Comerma en el disseny i realització del web, l'Eva Sevigné en la recerca envers una primera aproximació històrica a la vida i obra d'en Joan Juli, en Jordi Mora en la guia de lectura del *Viaje*, i en James Townsend en l'ambiciós projecte de traduir el llibre a l'anglès i estendre el seu esperit arreu del món.

L'Òscar, en la seva carta es sorprèn agradablement que a en Joan Juli li hagin creat una pàgina web, li hagin preparat aquest Memorial, dedicat dos números de la revista *Afinidad*, i que la seva obra científica sigui d'aquí poc fins i tot preservada a l'Arxiu Nacional de Catalunya, en la secció de fons personals on es guarda la documentació de polítics, intel·lectuals, i en general de personalitats rellevants de la història de Catalunya.

Tot això i més coses, les hem destil·lat en el web que tenim al davant. Hem rebut el suport de persones i institucions diverses, la majoria esmentades al llarg d'aquest acte, però d'altres més o menys indirectament també hi ha contribuït de manera substancial.

No ens podem permetre ni l'oblit ni la indiferència. Li hem d'explicar a les generacions joves d'on venim i perquè hem arribat fins aquí, amb les nostres llums i ombres. Hem de dotar de sentit les reunions dels nous grups de joves, que continuen omplint escoles, facultats, laboratoris i instituts de recerca, i que són els científics del futur. Recursos electrònics com aquest web, o publicacions com el *Viaje*, la revista *Afinidad*, o tantes d'altres només són mitjans per a compartir informació, vivències, records, memòria. Fem-los servir.

Guardo bona part de la meva correspondència amb en Joan Juli dels darrers anys. Malauradament les cartes poc a poc es van anar convertint en correus electrònics, signe inequívoc novament del pas del temps. En un moment de confusió i de dubtes m'arribà un correu amb una frase del *Julius Cesar* de Shakespeare, que traduïda vindria a dir que hem saber aprofitar el moment en què ens ve el vent de cara, quan la marea alta banya les nostres costes.

Aquest 24 d'octubre és un bon moment per mirar junts enrera i endavant.

Els primers saturnians hem arribat fins aquí. Ara és el vostre torn.

Agustí Nieto-Galan
Institut d'Estudis Catalans (Barcelona)
24 d'octubre de 2008